

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Atgūstamais PVN par nesaņemto samaksu no "Triķāta KS" 2
- Zemgalē, Kurzemē ražas labas. Latgalē, Vidzemē skaidrība būs septembrī. 3
- Augļkopībā un dārzeņkopībā ražas samazinājums. 3
- Būtiskas izmaiņas Darba likumā. 4
- Informācijas apkopojšana par plūdos iznīcinātajām sējumu platībām 5
- Atjaunots būvniecības izmaksu katalogs. 5
- "Dāros" top laimīgo kazu piensiers. 6
- Tūrisma piedāvājuma izveide zemnieku saimniecībā. 7
- Ogu kultūras Latvijā 9
- Cēsu rajona lauku partnerība – partneris taviem projektiem! 10
- Abulas lauku partnerība – maza teritorija, lieli darbi. 10
- Lauku partnerībai "Ziemeļgauja" darba netrūkst 11
- Kā pārveidot mežu par lauksaimniecības zemi? 12
- Turpina kāpt pieprasījums pēc sviesta 13
- ES prognozē rapša ražas kāpumu 13
- Krievija gremdē kviešu cenas. 13
- Svarīgākie datumi, kuru lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2017. gada oktobrī. 14
- Iespēja strādāt saskaņā ar dabas ritumu. . . 15

AKTUALITĀTES

LATVIJAS NOVADU MĀJRAŽOTĀJI DIŽOJĀS RĪGĀ

Krāsaini, smaržīgi un sirsnīgi, – tā šogad no 6. līdz 9. septembrim notika mājražotāju darbs starptautiskās izstādes "Rīga Food 2017" stendā "Novadu garša".

Kopumā vairāk nekā 100 saimnieču un saimnieku, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra (LLKC) mudināti, jau otro gadu mēroja ceļu no tuvākiem un tālākiem novadiem, lai celtu galda jaunākos, inovatīvākos un gardākos pašmāju labumus.

Šī gada izstādē bija baudāmi tiešām negaidīti produkti. Vidzem-

nieki piedāvāja stipru, bet ne alkoholisku dzērienu no ingvera, mārutkus ar avenēm, rudzupuķu maizi, ābolu sviestu un sieru, zirņu miltu konfektes un gaisīgu mājas zefīru. Zemgales stendā bija baudāmi kūpināti sami, dārzeņu konfektes un kečups, kas tapis no mājas augu-šiem tomātiem, kā arī paipalu olas. Kurzemieki dižojās ar medījumu gaļu, bezglutēna konditoreju, dažādām sukādēm un vīniem. Savukārt Latgales stendā neiztrūkstošī bija rodams spēķis, šmakovciņa un pēc sentēvu receptēm tapis mājas alus.

Vairāk nekā stundu pavadījis

Novadu stendā, Valsts prezidents Raimonds Vējonis atzina – produkcijas daudzveidība apliecina mājražotāju radošumu. Tieši tādēļ Latvijas simtgadei par godu novadi varētu radīt ne vien katrs savu unikālo garšu, bet izveidot vienu kopīgu garšu visai Latvijai.

Arī šogad izstādes apmeklētāji varēja piedalīties konkursā "Tautas garša", īpašo balsojuma žetonu par sev tīkamāko produktu iemetot traukā, kas atradās pie katra dalībnieka.

Ilze Rūtenberga-Bērziņa,
LLKC sabiedrisko attiecību vadītāja

AKTUALITĀTES

ŽURNĀLA "LATVIJAS LOPKOPIS" AUGUSTA NUMURĀ

Žurnāla augusta numurā uzzināsi, kā strādā Igaunijas gaļas lopu audzētāji. Par to stāsta gaļas kooperatīva "Liivimaa lihavesis" pārstāvis Silvers Visnapu un Igaunijas Gaļas liellopu audzētāju apvienības vadītājs Rando Treimuts. Viņi atzīst, ka kooperācija nav viegla, taču Igaunijas zemnieki sapratuši tās ieguvumus ilgtermiņā, tādēļ gaļas nozare attīstās veiksmīgi.

Par zemnieku iespējām pietiekami labi nopelnīt gaļas lopu biznesā intervijā stāsta arī Saunas ciemā bāzētā uzņēmuma "Baltic Vianco" izpilddirektors Janeks Mustnā. Viņš norāda: "Igaunijā grūdienu nozares attīstībai pareizā virzienā deva labā sadarbība starp pārstrādi un liellopu audzētājiem."

Savukārt piena ražotājiem būs interesanti lasīt par Igaunijas Veru aprīnķa bioloģiskās piensaimniecības "Lōunapiim" un siera ražotnes "Met-savenna" saimnieka Mēlisa Metusa pieredzi. Viņš, ilgu laiku mācoties no siera meistariem Šveicē, nonācis pie secinājuma – mazo valstu pien-

saimnieku nākotne ir īpašu nišas produktu ražošanā. Viņa izvēle ir siers, ko gatavot no paša piensaimniecībā saražotā piena, kur govīm rupjajai lopbarībai izmantotu sienu, no barības devas izslēdzot skābbarību.

Par rupjās lopbarības kvalitātes nozīmi slaucamo govju ēdināšanā žurnālā raksta LLKC Lopkopības kompetenču centra vadītāja Anita Siliņa, savukārt par to, kā sagatavot teicamu kukurūzas skābbarību, raksta LLKC Lopkopības nodaļas vadītāja un žurnāla nozaru redaktore Silvija Dreijere. Lietderīgs būs arī S. Dreijeres raksts par telišu turēšanu un padomi, kā nodrošināt ekselenci piena lopkopībā.

Aitkopjiem būs interesanti izlasīt par perspektīvām gaļas biznesā ar Šarolē šķirnes aitām. Rakstā atskats uz Fermu dienu SIA "Ralle" Kandas novadā, kur Zālēdāju projekta ietvaros notiek izmēģinājums.

Putnkopjiem un ikvienam olu ēdājam iesakām izlasīt Latvijas Olu ražotāju asociācijas pārstāves Solvitas Gulbes rakstu par olu cenu noteicošajiem faktoriem. Savukārt zirgu mīļotājus iepriecinās Daces Mil-

res atskats uz Pasaules kausa Rīgas posma sacensībām, kas notika jūlijā pašās beigās.

Kā ierasts, žurnālā nozares ziņas no Latvijas un ārzemēm, labas veselības uzturēšanas padomi, saimnieku aptauja, recepte un anekdotes.

Atgādinām, ka žurnālu "Latvijas Lopkopis" iespējams abonēt VAS "Latvijas Pasts" pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, pasūtīšanu iespējams veikt arī elektroniski "Latvijas Pasts" mājaslapas elektroniskās abonēšanas sadaļā: https://abone.pasts.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2017_gads/

Žurnālu var iegādāties arī Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā Ozolniekos. **■**

Iveta Tomsone, LLKC Apgāda vadītāja

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

ATGŪSTAMĀIS PVN PAR NESANĒMTO SAMAKSU NO "TRIKĀTA KS"

Jebkura persona – gan juridiska, gan fiziska, kura ir reģistrēta kā pievienotās vērtības nodokļa (PVN) maksātāja, ir tiesīga atgūt PVN zaudētu parādu gadījumā. Šobrīd tas ir aktuāli daudziem lauksaimniekiem, kuri cietuši zaudējumus pavisam nesen, 2017. gada 7. jūlijā, likvidētās LPPKS "Triķāta KS" dēļ.

Visiem, kuri vēlas atgūt PVN par zaudēto parādu, vajadzētu izlasīt PVN likuma 105. pantu. Šajā pantā ir doti kritēriji, kuriem izpildoties, ir tiesības atgūt PVN, veicot attiecīgas korekcijas PVN deklarācijā.

Pamatojoties uz PVN likuma 105. panta 1. un 5. daļu, zaudēto "Triķātas" parādu gadījumā priekšnodokļa korekciju var veikt jūlijā PVN deklarācijā vai 3. ceturksnā PVN deklarācijā (ja taksācijas periods ir ceturksnis) par summu,

kas ir atzīta saskaņā ar kreditoru prasījumu reģistru, un tiesa ir apstiprinājusi preču saņēmēja maksātnespējas procedūras pabeigšanu (lēmumu var saņemt pie maksātnespējas administratora), ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

- 1) par piegādātajām precēm ir izrakstīts nodokļa rēķins;
- 2) parāds ir radies pēdējo triju taksācijas gadu laikā;
- 3) par veikto darījumu ir aprēķināts nodoklis, un tas ir norādīts attiecīgā taksācijas perioda nodokļa deklarācijā;
- 4) zaudētā parāda summa ir norakstīta no nedrošiem parādiem paredzēto speciālo uzkrājumu summas vai tieši zaudējumos (izdevumos) reģistrēta nodokļa maksātāja grāmatvedībā kārtējā taksācijas periodā vai kādā no iepriekšējiem taksācijas periodiem;
- 5) preču saņēmējs ar preču piegādātāju nav saistīts personas likuma "Par

nodokļiem un nodevām" izpratnē;

6) reģistrēts nodokļa maksātājs nav nodevis (cedējis) savas prasījuma tiesības citai personai;

7) reģistrēts nodokļa maksātājs var pierādīt, ka tas ir veicis pasākumus zaudētā parāda atgūšanai.

Ja savulaik PVN par "Triķātai" pārdoto produkciju tika uzrādīts PVN deklarācijas 52. rindā (aprēķinātais PVN), tad tagad, veicot priekšnodokļa korekciju par to, zaudētā parāda PVN summu uzrāda 67. rindā (korekcijas – iepriekšējos taksācijas periodos samaksai valsts budžetā aprēķinātā nodokļa samazinājums). **■**

Anda SKADIŅA,
LLKC Grāmatvedības un
finanšu nodaļas grāmatvedības
konsultante
e-pasts: anda.skadina@llkc.lv
tālrs. 63050226

AKTUALITĀTES

ZEMGALĒ, KURZEMĒ RAŽAS LABAS. LATGALĒ, VIDZEMĒ SKAIDRĪBA BŪS SEPTEMBRĪ

Plūdu skartajos reģionos Latgalē, Vidzemē un Zemgalē ap Jēkabpili augusta beigās nebija novāktas vairāk nekā 100 tūkstošu hektāru lielas graudaugu un dārzeņu platības, liecina Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra (LLKC) Zemkopības ministrijas uzdevumā veiktie teritoriju apsekojumi. No tiem apdrošināti ir mazāk par 5% sējumu platību.

Vislielākā nenovākto *graudaugu* (ziemāji+vasarāji) platība bija Daugavpils pusē – 14 730 tūkst./ha, Krāslavas novadā – 13 120 tūkst./ha, Balvu novadā – 12 040 tūkst./ha, Rēzeknes novadā – 11 819 tūkst./ha, Preiļu novadā – 11 532 tūkst./ha, Madonas novadā – 10 562 tūkst./ha.

Inese Magdalenoka, LLKC Preiļu biroja augkopības konsultante: “Novākti ir ziemas rapsis, daļēji ziemas kvieši un rudzi. Vasarājos vēl nav sākusies kulšana. Pēc lieti un vējiem ļoti saveldrējušies vasaras rapši, zirņi. Ziemas kviešiem pārtikai bija problēmas ar tilpummāsu, turpmāk, kad varēs uzbraukt uz lauka, ziemājiem sāksies dīgšanas procesi (zems krišanas skaits). Arī lopkopji nav vēl savākuši siena ruļļus no laukiem, jo gaidīja sausāku laiku, lai nebūtu jāizbraukā tūrumi. Tagad zemākajās lauku vietās siena ruļļi ir ūdenī, barība – zudusi.”

Anita Brosova, LLKC Madonas biroja augkopības konsultante: “Līdz lielajām lietavām paguva novākt agrīnākās ziemas kviešu šķirnes – ‘Fredis’, ‘Edvīns’, ‘Ramiro’, ‘Balitus’ u. c. Ražas labas. Mitrums gan turējās virs 15% un vairāk. Likteņa ironija – tiem, kas nelietoja fungicīdus vai bija viens miglojums, labība nogatavojās ātrāk, un ir vairāk nokults. Lielai daļai saimniecību vēl visi ziemas kvieši nav nokulti. Vasarāji vispār nav sākti.”

Jau vasarā, veicot ražas prognozēšanu, LLKC augkopības konsultanti brīdināja, ka Latgalē un Vidzemē augu veģetācija kavējas par 10 dienām. Šī iemesla dēļ aizkavējās arī ražas novākšana, un gatavību sējumi sasniedza tieši pirms lielajām lietavām.

LLKC valdes priekšsēdētājs Mārtiņš Cimermanis atzīst, – situācija ir sarežģīta visu nozaru saimniecībās šajos reģionos, tādēļ lēmums par ārkārtas situācijas izsludināšanu ir pareizs: “Tas zemniekam atvieglos saistību kārtošanu ar LAD un dažādiem finansētājiem. Zaudējumu summas mērāmas vairākos miljonos eiro. Valdība pašlaik lemj, kā kompensēt ieguldījumus laukaugos un kādi būs kompensāciju apjomi. Domāju, katru situāciju analizēs individuāli. Jādomā par riska fondu iedzīvināšanu, kas ļautu apdrošināt arī dārzeņu platības. Šobrīd šādas iespējas nav, un Latvija ir

viena no retajām Eiropas valstīm, kura šādu risinājumu nepiedāvā.”

Kopējās nenovākto dārzeņu platības plūdu skartajā teritorijās ir 62 hektāri, kartupeļi – 301 ha, griķi, zirņi, pupas, kukurūza – 8492 ha.

Tikmēr **Zemgalē un Kurzemē** augustā veiktā oficiālā ražas prognozēšana liecina, ka siltais augusta sākums ļāvis ziemājus novākt bez īpašas aizķeršanās, ko nav ietekmējusi arī par 5–7 dienām vēlāk sākusies augu veģetācija.

Vidējās ziemas rapša ražas šajos reģionos bija robežās no 2,8 – Kurzemē līdz 3,2 t/ha Zemgalē. Graudaugiem ražas prognozes vasarā izrādījās pieticīgākas, nekā saimnieki patiesībā nokūla. Lielākus apjomus nodrošināja ievērojamais graudu rupjums, kas bija krietni vien lielāks nekā iepriekšējos gados.

Vasaras miežu kulšana Kurzemē un Zemgalē jau sākusies, savukārt vasaras kviešiem pašlaik gatavas tikai agrākās šķirnes. Vasaras rapsis kuļams būs tikai septembra sākumā. Kurzemē un Zemgalē ziemas rapsis apsēts plānotā apjomā.

Informācija par ražas apjomiem Latgalē, Vidzemē un Pierīgas reģionā būs pieejama pēc septembrī veiktajiem lauku apsekojumiem.

Informāciju sagatavoja **Ilze Rūtenberga-Bērziņa**, LLKC sabiedrisko attiecību vadītāja

AUGĻKOPĪBĀ UN DĀRZENĶOPĪBĀ RAŽAS SAMAZINĀJUMS

Augļu un ogu raža atkarībā no kultūras šogad piedzīvos samazinājumu – no 40% līdz pat 80%, savukārt dārzeņkopībā – 20% līdz 30%, liecina LLKC dārzkopības ekspertu veiktie apsekojumi.

Ogu un augļu raža: No ogulājiem daļēji cieta *sarkanās jāņogas un upeņes* – tām veidojās īsāki ķekari. Savukārt ievērojami cietušas ērkšķogas. Nopietns ražas samazinājums bijis *vasaras avenēm*, kurām stipri cietuši dzinumi. Labākas izredzes paredzamas *rudens avenēm*. Būtiski bojājumi bijuši arī *agro zemeņu šķirnēm*, pārējām šķirnēm situācija reģionos atšķiras no ieguldītā darba stādījumu aizsardzībā pret aukstumu.

Ievērojami cietušas purvos stādītās *krūmmellenes*. Neliels ražas samazinājums gaidāms *dzērvenēm un smiltsērķšķiem*, vidējs – *pīlādžu* stādījumos, kur vērojamas lielas atšķirības reģionos. Patukši ogu ķekari ir arī *plūškokiem*.

Māris Narvils, LLKC vecākais dārzkopības speciālists: “Ļoti smagi cietuši kaulenkoki, īpaši *saldie ķirši un plūmes*, kuras atsevišķās vietās pat neatmaksājas novākt. Relatīvi mazāk cietuši *skābie ķirši*. Slikta situācija ir ar *bumbierēm*, daudzviet koki ir pilnīgi tukši vai tajos ir tikai pa kādam auglim. Cerīgāka situācija ir ar āboliem, jo ražas samazinājums atkarībā no bojājuma pakāpes paredzams no 30–50%. Ābeļdārzos mazāka raža būs

Kurzemes un Zemgales reģionā. Samazinājumi būs arī Vidzemē, bet vismazāk skarta raža Latgales pusē.

Dārzeņu raža: Visvairāk vēsajā pavasarī un vasaras sākumā cieta agro dārzeņu stādījumi un sējumi, tādēļ to ražas bija niecīgākas un novēlotas par vairākām nedēļām. Laba raža gaidāma *galviņkāpostiem, vēlajiem ziedkāpostiem, burkāniem, sarkanajām bietēm, puraviem. Sīpolu* raža, it īpaši tur, kur netika galā ar slimībām, būs vidēja. Neraugoties uz to, ka arī ķiploki cieta no slimībām, to mazāk nebūs, jo pieaugušas stādījumu platības.

Informāciju sagatavoja **Ilze Rūtenberga-Bērziņa**, LLKC sabiedrisko attiecību vadītāja

DARBA LIKUMDOŠANA

Šīgada 16. augustā stājušās spēkā būtiskas izmaiņas Darba likumā. Tās skars gan darbinieku, gan darba devēju pienākumus un tiesības.

Īsumā par izmaiņām:

Mainīts regulējums stundas algas likmes aprēķināšanas kārtībai;

Detalizēti reglamentēts konkurences ierobežojums;

Darba devējam ir tiesības uzteikt darba līgumu laikā, kad darbinieks ir atstādināts no darba;

Darbiniekam nekavējoties var uzteikt darbu, ja darbinieks nespēj veikt nolīgto darbu veselības stāvokļa dēļ un to apliecina ārsta atzinums;

Detalizēti noteikta ikgadējā apmaksātā papildatvaļinājuma izmantošanas kārtība;

Noteikts jauns regulējums virsstundu darba kompensēšanai.

Atstādināšana no darba

DL 58. pantā ir noteikta kārtība atstādināšanai no darba pienākumu veikšanas. Šis pants ir papildināts ar 7. daļu, kas nosaka – Darba devējam ir tiesības uzteikt darba līgumu laikā, kad darbinieks ir atstādināts no darba. Šobrīd darba devējam ir tiesības uzteikt darba līgumu laikā, kad darbinieks ir atstādināts no darba, atbilstoši Darba likumā noteiktajai kārtībai (DL 101. pants) un noteiktajiem termiņiem (DL 103. pants).

Stundas algas likmes aprēķināšana

DL tika noteikts tikai vidējās izpeļņas aprēķins. Likums papildināts ar stundas algas likmes aprēķināšanas formulu, kas ievērojami atvieglos un precizēs pareizu stundas algas likmes aprēķinu. DL 75.³

BŪTISKAS IZMAIŅAS DARBA LIKUMĀ

pants nosaka, ka stundas algas likmi aprēķina, dalot darbiniekam noteikto mēneša darba algu ar darba stundu skaitu attiecīgajā kalendāra mēnesī. Ja darbiniekam noteikts summētais darba laiks, stundas algas likmi aprēķina, dalot darbiniekam noteikto mēneša darba algu ar attiecīgā kalendāra gada vidējo darba stundu skaitu mēnesī.

Darba devēja uzteikuma termiņš

DL 103. pantā ir noteikti darba devēja uzteikuma termiņi, kas jāievēro, uzteicot darba līgumu. Līdz šim darba devējam, uzsakot darba līgumu, pama-

darbu nevar veikt, darba devējs šo 10 dienu uzteikuma periodā darbinieku pie darba pielaist nedrīkstēja. Līdz ar to veidojās dīkstāve, par kuru darba devējam bija jāmaksā atlīdzība.

Ar grozījumiem DL uzteikums iepriekš minētajā gadījumā ir samazināts. Turpmāk darba devējam ir tiesības uzteikt nekavējoties darba līgumu, ja darbinieks nespēj veikt nolīgto darbu veselības stāvokļa dēļ un to apliecina ārsta atzinums (DL 101. panta pirmās daļas 7. punkts).

Virsstundu darbs

DL 136. pantā ir noteikti gadījumi, kad ir pieļaujams darbiniekiem veikt virsstundu darbu. Savukārt DL 68. pants nosaka, ka par virsstundu darbu ir veicama piemaksa ne mazāk kā 100 procentu apmērā no darbiniekam noteiktās stundas vai dienas algas likmes. Līdz šim cita veida, kā apmaksāt virsstundas, DL normas neparedzēja. Ar grozījumiem likumā ir iestrādāta norma, kas paredz, ka vienlaikus ar vienošanos par virsstundu darbu vai norīkošanu to veikt darbinieks un darba devējs var vienoties, ka darbiniekam piemaksu par virsstundu darbu aizstāj ar apmaksātu atpūtu citā laikā atbilstoši nostrādāto virsstundu skaitam, kā arī par šāda apmaksāta atpūtas laika piešķiršanas kārtību (DL 136. panta devītā daļa).

Tomēr šādas atpūtas piešķiršanā ir jāievēro DL 136. panta 10. un 11. daļā noteiktie noteikumi:

Šādu apmaksātu atpūtu piešķir mēneša laikā no virsstundu darba veikšanas dienas, bet, ja darbiniekam ir noteikts summētais darba laiks, apmaksātu atpūtu piešķir nākamajā pārskata periodā, bet ne vēlāk kā triju mēnešu laikā;

Darbiniekam un darba devējam vienojoties, apmaksāto atpūtu var pievienot ikgadējam apmaksātajam atvaļinājumam;

Ja darbinieks un darba devējs ir vienojušies, ka par virsstundu darbu darbiniekam piešķir apmaksātu atpūtu, bet darba tiesiskās attiecības tiek izbeigtas līdz apmaksātas atpūtas izlietošanas dienai, darba devējam ir pienākums izmaksāt attiecīgo piemaksu par virsstundu darbu – ne mazāk kā 100 procentu apmērā no darbiniekam noteiktās stundas vai dienas algas likmes.

► 5.lpp.

Precīzāk likumdevējs ir noteicis gan darbinieku, gan darba devēju tiesības un pienākumus

tojoties uz DL 101. panta pirmās daļas 7. punktu (darbinieks nespēj veikt nolīgto darbu veselības stāvokļa dēļ, un to apliecina ārsta atzinums), bija jāievēro uzteikuma termiņš 10 dienas. Līdz ar to tas radīja situācijas, kad darbinieks faktiski nedrīkstēja veikt savus darba pienākumus, un to pierādīja ārsta atzinums, darba devējam bija jāpiedāvā cits darbs, ko darbinieks var veikt. Ja darbinieks nepiekrīt veikt piedāvāto darbu, vai arī nebija cita darba ko piedāvāt, darba devējam bija jāuzsaka darba līgums. Ņemot vērā to, ka šādās situācijās bija saņemts ārsta atzinums, ka darbinieks

Ja vēlaties "Lauku Lapu" saņemt mājās vai birojā, izdevumu iespējams abonēt tikai par piegādes cenu gan pasta nodaļās, gan "Latvijas Pasta" internetā mājaslapā: <https://abone.pasts.lv/lv/katalogs/>. Abonēšanas indekss – 1163.

4.lpp.

Piemēram, ja darbiniekam ir noteikta stundas likme 5 eiro apmērā un piemaksa par virsstundu darbu ir 100%, tad darbiniekam ir tiesības saņemt par attiecīgo virsstundu 5 eiro (stundas likme) + 5 eiro (piemaksa). Ja puses vienotos, ka piemaksa tiks aizstāta ar apmaksātu atpūtas laiku, tad tas nozīmētu, ka darbiniekam par attiecīgo virsstundu tiek izmaksāti 5 eiro (stundas likme), bet piemaksa (5 eiro apmērā) tiek aizstāta ar vienu apmaksātu atpūtas stundu citā dienā.

Summētā darba laika gadījumā ir jāpievērš uzmanība noteiktajam pārskata periodam. Piemēram, ja darbiniekam noteiktais summētā darba laika pārskata periods ir trīs mēneši, tad atpūta ir piešķirama pēc trešā mēneša beigām, bet ne vēlāk kā līdz sestā mēneša beigām.

Pārtraukumi darbā

DL 145. pantā ir noteikts, ka pārtraukumi netiek ieskaitīti darba laikā. Tomēr bieži ir gadījumi, kad darbinieks nedrīkst atstāt savu darba vietu, līdz ar to darbinieks nevar izmantot pārtraukumus pēc saviem ieskatiem. Ar grozījumiem DL 145. pantā ir noteikts, ka pārtraukuma laikā darbiniekam ir noteikts aizliegums atstāt savu darba vietu un darbinieks šo laikposmu nevar izmantot pēc sava ieskata, šāds pārtraukums ieskaitāms darba laikā.

Piemēram, ja teritorijas uzraugs viens pats veic darbu un nedrīkst atstāt pārtraukumā savu darba vietu, tad pārtraukums būtu jāieskaita darba laikā. Bet gadījumā, ja ražotnes darbinieks pārtraukuma laikā, lai arī nevar atstāt

darba devēja telpas, tomēr viņam tiek nodrošināta iespēja izmantot pārtraukumu, piemēram, uzņēmuma darbinieku atpūtas un/vai virtuves zonā, un šī pārtraukuma laikā darbiniekam nav pienākums būt gatavam veikt savus darba pienākumus, tad šāds pārtraukums netiek ieskaitīts darba laikā.

Papildatvaļinājums

DL nebija ietverta norma, kas regulētu ikgadējā papildatvaļinājuma piešķiršanas kārtību. Līdz ar to DL 151. pants ir papildināts ar ceturto daļu un piekto daļu, nosakot, ka ikgadējo apmaksāto papildatvaļinājumu par kārtējo gadu piešķir un to izmanto līdz nākamā gada ikgadējam apmaksātajam atvaļinājumam.

Ikgadējā apmaksātā papildatvaļinājuma atlīdzināšana naudā nav pieļaujama, izņemot gadījumu, kad darba tiesiskās attiecības tiek izbeigtas un darbinieks ikgadējo apmaksāto papildatvaļinājumu nav izmantojis.

Līdz ar to varam secināt, ka ar šiem Darba likuma grozījumiem ievērojami tiks atvieglots grāmatvežu darbs, aprēķinot stundas algas likmes. Tāpat skaidrāk un precīzāk likumdevējs ir noteicis gan darbinieku, gan darba devēju tiesības un pienākumus – virsstundu veikšanas gadījumos, papildatvaļinājuma izmantošanas, blakus darba un citos gadījumos. **■**

Kristīne CIMERMANE,
LLKC Grāmatvedības un
finanšu nodaļas juriskonsulte
e-pasts:
kristine.cimermane@llkc.lv
tālrs. 63050220

ZM INFORMĀCIJA

INFORMĀCIJAS APKOPOŠANA PAR PLŪDOS IZNĪCINĀTĀJĀM SĒJUMU PLATĪBĀM

Pamatojoties uz Ministru kabineta 29. augustā izsludināto ārkārtējo situāciju, Zemkopības ministrija organizē spēcīgajās lietavās un plūdos pilnībā iznīcināto lauksaimniecības platību apsekošanu Latgalē un Vidzemē.

No 4. septembra lauksaimniekiem, kuriem spēcīgo lietavu un plūdu rezultātā ir bojā gājuši lauksaimniecības kultūraugu sējumi un sagatavotais siens, iespējams pieteikties platību apsekošanai Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra (LLKC) un Lauku atbalsta dienesta (LAD) reģionālajās iestādēs, iesniedzot papīra formā aizpildītu informācijas veidlapu. Informācijai par plūdu radītajiem bojājumiem jāpievieno no LAD elektroniskās pieteikšanās sistēmas izdrukāta 2017. gadā iesniegtā Vienotā iesnieguma lauku bloku karte. Kartē jāiezīmē tā platības daļa, kurā pilnībā gājuši bojā lauksaimniecības kultūraugu sējumi.

Informācijas veidlapa pieejama ZM, LLKC un LAD tīmekļa vietnēs, kā arī LLKC un LAD reģionālajās iestādēs. Lauksaimnieks lauku apsekošanu var pieteikt līdz 2. oktobrim. **■**

ZM informācija

BŪVNICĪBA

ATJAUNOTS BŪVNICĪBAS IZMAKSU KATALOGS

LLKC Inženiertehniskā nodaļa atjaunojusi būvniecības izmaksu katalogu, kas pieejams elektroniskā formātā. Tas veidots ar mērķi, lai strukturēti vienuviet būtu pieejamas būvniecības provizoriskās izmaksas attiecīgi pa būvju tipiem, un interesenti varētu aprēķināt potenciālās iecerēto būvobjektu būvniecības izmaksas.

Katrs cilvēks, kurš kaut nedaudz orientējas būvniecības darbos un darbā ar *Microsoft Office* lietotni *Excel*, katalogā ātri var noskaidrot biežāk

sastopamo būvju tipu provizoriskās celtniecības izmaksas, kā arī saprast, vai iespējamie ieguldījumi būs pieņemami, lai īstenotu konkrētā objekta būvniecības ieceri.

Būvizmaksu katalogā ir aprēķinātas būvizmaksas 65 būvju tipiem. Ir veikta datu apstrādes automatizācija, respektīvi, ievadot vēlamās būves gabarītmērus, tiek veikts kopējo būvizmaksu aprēķins.

Dažkārt pirms būvniecības ieceres īstenošanas uzsākšanas rodas virkne jautājumu, piemēram: kādu būves tipu būvei izvēlēties, kas ir ekonomiski izdevīgāk – šaura, bet gara būve, vai

plata un īsāka būve. Lai šajos jautājumos ieviestu skaidrību, ir veikta būvju būvizmaksu kalkulācija, kas dod iespēju salīdzināt būvniecības izmaksas atkarībā no būves tipa un būves gabarītmēriem.

Būvniecības izmaksu katalogs pieejams šeit: <http://new.llkc.lv/lv/nozares/citi/atjaunots-buvniecibas-izmaksu-katalogs>. **■**

Kristaps STŪRIŠKA,
LLKC Inženiertehniskās
nodaļas būvinženieris
e-pasts:
kristaps.sturiska@llkc.lv
tālrs. 28620953

MĀJRAŽOŠANA

“DĀROS” TOP LAIMĪGO KAZU PIENA SIERS

Saimnieks Dainis Erbss “Dāros” jau piecpadsmīt gadus gatavo kazas piena svaigos sierus, kas plašāk zināmi kā “Dāru kazu siers”. Dainis ar dzīvesbiedri Tatjanu darbojas Tukuma novada Tumes pagastā, apsaimniekojot 64 ha zemes. No tiem 13 ha ir mežs, pārējās platības zālāji – ganības kazām.

Dainis gadu gaitā audzējis gan govis, gan citus lopus, bet no 2009. gada decembra reģistrēja piemājas saimniecību ar mērķi attīstīt kazkopību, iegūstot pienu, un no tā pārstrādes rezultātā – sieru un sviestu.

Kazu brīvību neierobežo

Iebraucot saimniecības pagalmā, skats paveras visai iespaidīgs, – ap simts kazām dzīvo pa teritoriju, kāpelējot pa akmeņaino uzbērto pagrabu kā Alpos, kā savvaļā dzīvojošas – laimīgās kazas. Baltas, raibas, mazas, lielas, visas gandrīz ragainas, tikai piecas esot bez ragiem. Kazas dzīvo nepiesietas, neierobežotās ganībās – brīvi pārvietojoties pa saimniecības teritoriju un izvēloties labāko zāli “Dāru” pļavās. Kazas pieskata omīte, staigā līdzī, netaisnā mežā. Ciemojamies “Dāru” sētā, un, kad saimnieks pasauc, tad kaziņas nāk klāt, viņas zina, ka būs kārums – maizes kumosīņš. Kazas no agra pavasara līdz vēlam rudenim ganās ganībās, paralēli tiek piebarotas ar sienu un spēkbarību, kas sastāv no dažādu graudu – auzu, miešu, kviešu miltu sajaukuma, papildus tiek doti arī mikroelementi, kā arī ziemā kūti tiek piedāvāti egļu zari un citi kazu kārumi.

Audzē piena ieguvei

Dainis Erbss līdz kazām un kazkopībai nonācis palēnām. Sācis ar vienu āzi, ko onkulis iedāvinājis, un šodien jau saimniecībā izaudzēts vairāk nekā 140 kazu liels ganāmpulks ar trīs Zānes šķirnes āžiem vaislai. “Dāros” kazas tiek audzētas piena ražošanai. Slaukšanas periods kazām ilgst no februāra līdz novembrim. Aplecināšana sākas augusta beigās, septembrī, grūsnās kazas tiek slauktas 6 līdz 8 nedēļas līdz dzemdībām. Ar janvāri pakāpeniski tiek atsākta kazu slaukšana. Sasniedzot ap gadu vecumu, kazas tiek brīvi aplecinātas, kas nozīmē, ka kazas brīvi staigā pa ganībām, cilvēks ar savu darbību neierobežo dabīgo procesu. Kazas tiek slauktas gan

Foto: Līga Frīdmane

Dainis Erbss pacienā savu ganāmpulku

ar rokām, gan slaukšanas aparātu. Ar rokām esot ātrāk – tā nosmej galvenā kazu slaucēja, Daiņa dzīvesbiedre Tatjana. Šogad slaucamas jau vairāk nekā sešdesmit kazas. Uz slaukšanu kazas pie Taņas nāk rindīnā vien. Saimniece slauc vienu reizi dienā atkarībā no piena daudzuma, process ilgst no

pusotras līdz divarpus stundām. Viena kaziņa dod no pusotra līdz divarpus litriem piena dienā. No gadu gaitā gūtās pieredzes un novērojumiem Tatjana secina, ka mazās, smalkās, slaidās kaziņas ir pienīgākas nekā augumā brangākās kazas. Kazlēnu atlasī izdara jau dzimstot, nederīgi tiek brāķēti. Jo lietderīga kaza ir tikai tā, kas dod piensesumu – būs pienīga vai laba vaislai. Gaļai praktiski realizē maz, jo tirgū kazu gaļa nav īpaši pieprasīta, kā arī kautsvārā no kazas gaļai derīgi tikai 10 līdz 15 kg. Vecās kazas, kas vairs pienu nedod, nodzīvo savā ganāmpulkā līdz laimīgam mūža galam. “Dāru” ganāmpulks pamatā veidojies no pašu ataudzētā vaislas materiāla. Saimnieks saka, ka tā ir viena ģimene, un svešas kazas, kas ienākušas no malas, saime nepieņem – dzen prom, bada nost. Saimniecībā tiek turētas arī dažas cūkas, kuras saimnieki sauc par krājkasītēm, kas palīdzot laikā, kad kazas nav slaucamas.

Sieru dara saimnieks pats

Kā top “Dāru” svaigais kazu siers? Siera darītājs – meistars ir Dainis Erbss pats. Tatjana arī ir gatavojusi, bet viņai tā neizdodoties kā Dainim, kaut darot stingri pēc receptūras. Ļoti būtisks ir piena tauku saturs, atkarībā no tā mainās arī siera gatavošanas tehnoloģiskais process, stāsta Dainis. Un svarīgi, ar kādu noskaņojumu esi pienācis pie katla, tā piebilst Tatjana.

Būtiski, ka siera masas karsēšanai Dainis izmanto malkas plīts siltumu, jo tikai tā varot dabūt vajadzīgo temperatūru.

► 7. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

6. lpp.

Izslauktais piens tiek savākts lielos katlos – 65 vai 90 litri, kas tiek uzsildīti uz malkas plīts līdz precīzai piena temperatūrai virs 70 grādiem. Pēc tam masa tiek atdalīta no sūkalām, notecināta, iejauktas dažādas piedevas, likta formās, nopresēta un nogatavināta, atdzesēta. Viss siera gatavošanas process ilgst 6 līdz 7 stundas, kas parasti sākoties vēlu, tā ap pulksten 11 vakarā.

Divdesmit garšu sieri

Tiek gatavoti sieri ar divdesmit dažādām garšām un piedevām. Piemēram: svaigais bez piedevām, ar dillēm, zaļumiem, ar godži ogām, sēklām, četri siera veidi ar ķiplokiem, kaltētiem tomātiem u. c. Saimnieks pats tirgo savu produkciju, tāpēc saņem atsauksmes un ierosinājumus tieši no pircējiem, kas tiek ņemti vērā jaunu garšu radīšanai. Izejvielas piedevām galvenokārt tiek iegādātas SIA "Gemoss". Sieru pārdod sadalītu 200 gramu fasējumā ar klāt pievienotu etiķeti par produkta sastāvu. Produkcija pārvadāšanai tiek sapakota aukstuma kastēs un nogādāta līdz tirgum un atsevišķiem pircējiem. Papildus svaigajam sieram tiek piedāvāts arī kazas piens

Dainis Erbss "Dāru" kazu siera piedāvā tirdziņos un izstādēs

un tagad arī sviests. Nedēļas nogalēs Dainis brauc uz dažādiem gadatirgiem un tirdziņiem pa visu Latviju, ir būs arī Igaunijas gadatirgos, protams, ir arī patstāvīgie pircēji Tukuma pusē un, iegriežoties saimniecībā, var iegādāties produkciju uz vietas.

Saimniecība uzņem arī apmeklētājus

Sadarbībā ar Tukuma TIC "Dāru" saimnieki pieņem arī apmeklētājus, kas vēlas pavērot kazas un aktīvi pa-

darboties, iegūstot iemaņas siera gatavošanas procesā. Laba sadarbība izveidojusies ar Irlavas bērnu namu. Augusta vidū saimniecībā viesojās Irlavas bērnu nama bērni, gūstot patiesu prieku, baudot un iepazīstot lauku sētas garu, priecājoties par aktīvajām un draudzīgajām kazām.

Saimniecība 2016. gadā īstenojusi ES projektu, iegādājoties jaunu traktoru, plaujmašīnu un ganību ecēšas, attīstībai vēl nepieciešama siena prese, kas kā pakalpojums šobrīd tiek ņemts no citiem. Kazu ganāmpulkam pieaugot, pakāpeniski saimnieks plāno nomainīt veco tehniku pret jaunu, piesaistot ES fondu līdzekļus. Saimniecībai izveidojusies ilgstoša un pozitīva sadarbība ar LLKC Tukuma biroju, kā arī Dainis ir mājražotāju biedrības "Tukuma klēts" biedrs.

Septembra sākumā Dainis Erbss "Dāru" kazu siera piedāvāja "Rīga Food 2017" izstādē Kurzemes novadu mājražotāju stendā. **■**

Līga FRIDEMANE,
LLKC Tukuma konsultāciju
biroja lauku attīstības
konsultante
e-pasts: liga.fridemane@llkc.lv
tālr. 26175715

LAUKU TŪRISMS

TŪRISMA PIEDĀVĀJUMA IZVEIDE ZEMNIEKU SAIMNIECĪBĀ

Kā saimniecībā, kurās notiek produktu ražošana, uzņemt tūristus? Vai visiem tas ir piemērots nodarbošanās veids, un kāds ir labums no tā?

Uz šiem un citiem jautājumiem tika sniegtas atbildes LLKC Jelgavas nodaļas augusta beigās rīkotajā divu dienu izglītojošajā seminārā, kurā piedalījās pārstāvji no Jelgavas, Bauskas, Mārupes un Saldus novadiem.

Krietnu daļu ienākumu dod tūrisms

Apkopojot redzēto Vācijā, Polijā, kā arī Igaunijā un Somijā, kur pieredzi smēlušies LLKC Jelgavas nodaļas speciālisti, secināts, ka ievērojamu daļu (līdz pat 50%) no ražojošas lauku saimniecības ienākumiem veido lauku tūrisms. Kā tas darbojas? Saimnieks atver savas saimniecības durvis un aicina ciemos, rādot, kā noris darbi lauku sētā. Tiek iepazīta produktu audzēšana un pārstrāde. Pats

galvenais, ka saimniecības apmeklētāji var nobaudīt saimnieka veikumu uz vietas saimniecībā. Tā ir unikālā pieredze, ko nav iespējams gūt nekur citur pastarpināti. Varētu teikt, ka tieši lauku tūrisms ir kā tieša saikne starp ražotāju un produkcijas pircējiem. Protams, zemniekam tas ir izdevīgi, kad pircējs atbrauc pie viņa pats un iegādājas produkciju. Tomēr vai tas viss ir tik vienkārši? Nianses un sagatavošanās darbus, kas veicami, lai darbotos viesmīlības jomā, atklāja seminārā uzaicinātie savas jomas speciālisti.

Pamatnosacījumi apmeklētāju uzņemšanai

Jelgavas reģionālā tūrisma centra speciāliste **Vita Kinderēviča** norādīja uz pamatuzdevumiem, kas veicami, lai uzņemtu tūristus saimniecībā: sašniedzamība (pieejams e-pasts, tālrunis, lai savlaicīgi sniegtu atbildes uz klientu jautājumiem); precīzi formulēts piedāvājums; skaidri nosacījumi

(apraksts, cena, darba laiks); informācijas pieejamība (drukātā veidā, internetā, svešvalodās u. c.); reģistrēta saimnieciskā darbība, tiek veikta grāmatvedības uzskaitē; sakopta saimniecības teritorija; viesmīlīga attieksme; pārdomāts piedāvājuma pasniegšanas stils un noformējums; atraktīvs un pārdomāts stāstījums par saimniecību.

Svarīgi, lai būtu nodrošinātas ērtības tūristiem (labierīcības, roku mazgāšanas iespēja, atpūtas vietas, stāvlaukums); pieejamība, norādot, vai tūristi ir gaidīti visu gadu vai tikai sezonā, darba dienās vai brīvdienās, individuāli vai grupās, ar iepriekšēju pieteikšanos vai darba laikā bez pieteikšanās. Būtiski ir uzstādīt norādes un zīmes vietas atrašanai.

Prasības ceļazīmju uzstādīšanai

Prasības ceļazīmju izgatavošanai un uzstāšanai skaidroja Jelgavas novada pašvaldības ceļu būvinženieris **Edgars Jumītis**. **► 8. lpp.**

◀ 7. lpp.

Tūrismā pamatā izmantojamas: rīkojuma zīmes, kas norāda atļautos manevrus un ceļa izmantošanas kārtību gājējiem un velosipēdistiem; norādījuma zīmes, kas ievieš/atceļ transporta līdzekļu vadītājiem noteiktus satiksmes režīmus; servisa zīmes, kas informē transporta līdzekļu vadītājus par dažādu objektu atrašanās vietu; virziena rādītāju un informācijas zīmes, kas norāda braukšanas virzienus un attālumus līdz apdzīvotām vietām vai citiem objektiem, un papildzīmes, ar kuru palīdzību precizē citu ceļa zīmju darbību.

Pirms zīmes uzstādīšanas būtiski ir pārliecināties, uz kādas nozīmes ceļa zīmi plānots uzstādīt. Veicamie pasākumi ceļa zīmju izvietojuma saskaņošanai uz valsts ceļiem ir sekojoši: jāsaņem no Tūrisma informācijas centra izziņa par atbilstību tūrisma objekta statusam; jāuzraksta iesniegums, pievienojot shēmas un kartes, kurās var identificēt precīzu zīmju izvietojumu un izskatu; jāaizpilda līguma sagatave un jānosūta reģionālajai VAS "Latvijas valsts ceļi" nodaļai; jāveic zīmju uzstādīšana. Veicamie pasākumi zīmju uzstādīšanai uz pašvaldības ceļa: jāuzraksta iesniegums, pievienojot shēmas un kartes, kurās var identificēt precīzu zīmju izvietojumu un izskatu; jāsaņem saskaņojumi uz zīmju izvietojuma shēmas no pašvaldības un reģionālās VAS "Latvijas valsts ceļi" nodaļas; jāveic zīmju uzstādīšana.

PVD ieteikumi

Kopā ar Pārtikas veterinārā dienesta Dienvidzemgales pārvaldes speciālistiem tika pārrunāti jautājumi, kas attiecas uz saimniecībā izaudzētās produkcijas degustāciju organizēšanu un ēdienu gatavošanu tūristiem, izvērtējot saimnieku atbildību no labas higiēnas prakses viedokļa. Speciālisti uzsvēra, ka, tiklīdz tiek veikta izaudzētās produkcijas pārstrāde un plānots to piedāvāt tūristiem degustācijās, tā saimniecībai ir jāreģistrējas Pārtikas un veterinārajā dienestā. Vienkāršākais veids šajā gadījumā lauku saimniecībai būtu reģistrēt ražošanas uzņēmumu mājas apstākļos,

Pie- mājas saimniecī- bas "Mucenieki" šūnu medus

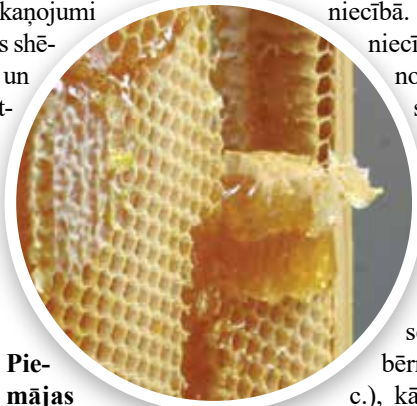

Foto: Videga Vītola

Tiek sagatavoti floristikā izmantojamie augi z/s "Dārziņi-2"

precizējot darbības virzienu, kam tiek piešķirts kods 45.12 – ēdienu gatavošana mājas apstākļos. Sīkāks skaidrojums par nosacījumiem ražošanai mājas apstākļos pieejams LLKC izdevumā "Ceļvedis mājražošanā".

Pieredze tūrisma organizēšanā

Kā LLKC Jelgavas nodaļas uzņēmējdarbības konsultante un tūrisma gide pati dalījās pieredzē, kā organizēt tūristu grupai ekskursijas norisi saimniecībā. Parasti vienā saimniecībā tiek pavadīts laiks no pusotras līdz divām stundām. Noteikti iepriekš jāsaplāno, kā šis laiks tiks pavadīts. Jāsagatavo stāstījums atbilstoši tūristu grupas sastāvam (skolēni, seniori, ģimenes ar bērniem, ārzemnieki u. c.), kā arī jāpiemēro aktivitātes. Skolēniem tiek plānots īsāks laiks stāstījumam, vairāk akcentējot iespēju radoši darboties un iesaistīties. Senioriem svarīgas ir rūpes un uzmanības izrādīšana, interesants stāstījums, iespēja apsēsties. Ģimenēm ar bērniem būtisks būs atpūtas un rotaļu stūrītis bērniem, kāds īpašs un veselīgs našķis mazajiem, iespēja pašiem izbaudīt laukus un iegādāties produktus.

Jāpadomā par savu apģērbu un, pats galvenais, jābūt viesmīlīgam un laipnam. Svarīgi ģimenes lokā iepriekš izlemt, kurš uzņems tūristus saimniecībā. Kuram no ģimenes

locekļiem vislabāk padodas darbs ar cilvēkiem? Vislabāk, protams, par savu izloloto nodarbi saimniecībā prātis pastāstīt pats idejas autors, kam acis deg par to, ko viņš dara. To viesi sajūtīs un novērtēs. Uzreiz var redzēt atšķirību, vai stāsta pats saimnieks, vai viņa darbinieks.

Viesiem ierodoties, sākotnēji jāatvēr laiks, lai iepazītos un informētu par iespējām šajā saimniecībā (atpūta, labierīcības, roku mazgāšana, viesu drošības jautājumi, jāinformē par teritoriju, kur nevēlaties, lai tūristi ietu u. c.). Tad saimnieks var iepazīstināt ar sevi un vispārīgi ar saimniecības vēsturi, akcentējot, kāpēc pats ir tieši šeit un ar ko šī vieta viņam pašam ir īpaša? Tad seko iepazīšanās ar ražošanu, ja iespējams, iesaistot arī tūristus praktiskās nodarbēs, kas viesiem ļoti patīk. Kā apmeklējuma galvenā daļa un kulminācija seko produktu degustācija, kuras laikā tūristi gūst garšas pieredzi un mīlojas ar saimnieka veikumu. Jānodrošina viesiem iegādāties produktus līdzņemšanai. Tāpat svarīgi saimniekam ir atvadīties, piedāvāt informāciju par sevi līdzņemšanai (vizītkartes) un aicināt ciemos vēl pie sevis. Svarīgi, lai viesi saimniecībā jūtas gaidīti. Tad viņi aizbrauks gandarīti, vēlēties atgriezties atkal un ieteiks jūsu saimniecību arī citiem! ■

Videga VĪTOLA,
LLKC Jelgavas konsultāciju
biroja uzņēmējdarbības
konsultante
e-pasts: videga.vitola@llkc.lv
tāl. 63050555

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

DĀRZKOPIĒBA

OGU KULTŪRAS LATVIJĀ

Atziņas no ogu dienas Dārzkopības institūta lauku dienā: mulčas izmantošana, jaunas šķirnes, ķiršu audzēšanas attīstība un vēl daudz kas cits.

Ir zināma dažādu mulčas materiālu labvēlīgā ietekme uz ogulāju kopējo attīstību. Pūres pētījumā upenēm kā mulča tika izmantota priežu miza un šķelda. Priežu mizas mulču ir pierasts izmantot vairāk dažādu dekoratīvo kultūru audzēšanā, jo tas ir salīdzinoši dārgs materiāls, lai izmantotu hektāriem lielās platībās, savukārt šķelda ir gan populārs, gan salīdzinoši pieejams koksnes mulčas materiāls. Šie abi materiāli ir droši izmantojami tikai no daudzgadīgām nezālēm brīvās platībās, jo tās spēj cauraut arī šos mulčas materiālus. Nezāļu novākšanā abi materiāli uzrādīja līdzīgi labus rezultātus, tāpat vienāda tendence bija attiecībā uz upeņu lapu slimībām. Abos variantos salīdzinājumā ar kontroli bija mazāk dažādu lapu plankumainību.

Priežu mizas mulčas gadījumā upeņu krūmi veidojās nedaudz platāki. Šī mulča ir jāatjauno reizi divos gados, bet šķeldai pietiek, ja atjauno reizi trīs gados. Tātad ekonomiskais izdevīgums noteikti ir par labu šķeldai. Arī krūmu ziemcietība bija līdzīga. Ražu atšķirības tomēr pa šķirnēm bija vērojamas, un to visvairāk ietekmēja tieši spēcīgās pavasara salnas upeņu ziedēšanas laikā. Tā kā dažādām šķirnēm ziedēšanas laiks atšķiras, tad arī salnu ietekme bija atšķirīga. Piecu gadu periodā labākos rezultātus uzrādīja šķirne 'Gagatai', šķirne agrāka par 'Titania', ogas lielas – līdz 1,2 g. Šķirne 'Seļčenskaja' arī ir ar ļoti lielām ogām, tādēļ izmantojama desertam, tikai kā

trūkums novērojama pastiprināta jutība pret pumpurērci. Šķirne 'Vernisaž' ir agra, tikai ogu garša ir sliktāka. Kopējā tendence ir tā, ka salnās vairāk cieš agrāk ziedošās šķirnes nevis vēl upeņu ziedošās, līdz ar to ražas tām ir augstākas. Svaigo ogu tirgum piemērotas ir šķirnes 'Ļentjai', kam mēdz būt problēmas ar pumpurērci, un 'Bagira', pēdējā ir piemērota arī mehanizētai novākšanai. 'Veloj' piemērota desertam, taču iespējamās krūmu ziemcietības problēmas. Skotu selekcijas šķirnes ir ražīgas, taču ar ilgu veģetācijas periodu, un, tā kā tās ir tipiskas pārstrādes ogas, tad garša ir tikai viduvēja.

Jaunumi upeņu šķirņu pasaulē

Šķirne 'Karina' ir ar ļoti lielām ogām – līdz 1,48 g. Ražība no krūma 2,8–4 kg, ļoti laba izturība pret miltrasu, pret lapu plankumainību – laba.

Apmierinoša izturība pret pumpurērci, ziemcietība laba. Šķirne 'Ritmo' nāk no Lietuvas, agra, ar lielām līdz 1,6 g ogām un saldu garšu. Izturība pret lapu plankumainību un miltrasu ļoti laba, pret iedegām laba, ziemcietība laba. Šķirne 'Domino', ogas lielas 1,3 g, ar saldskābu garšu. Laba izturība pret galvenajām upeņu slimībām, laba ziemcietība. Šķirne 'Viktor', ogas lielas 1,2 g un 1,5–1,8 kg no krūma. Ļoti laba izturība pret lapu plankumainību un miltrasu, pret iedegām laba. Laba izturība pret pumpurērci un arī ziemcietība laba.

Ērkšķogām šķirne 'Maija' ir vidēji agra, ogas lielas, zaļas, saldās, tādēļ der desertam un pārstrādei. Izturīga pret lapu plankumainību un miltrasu.

Pūres pētījumā par saldo ķiršu potcelmiem galvenā atziņa ir, ka pārbaudītās vērtības ir vislabākās, joprojām potcelms 'Mahaleb' uzrāda vislabākos rezultātus. Labus rezultātus uzrādīja 'Gisela-5' un mazāk pazīstamais VSL-1, pārējie potcelmi dod būtiski sliktākus rezultātus.

Saldo ķiršu audzēšanas tendences

Saldos ķiršus desertam visvairāk audzē Polijā, Japānā, skābos ķiršus, ko galvenokārt izmanto pārstrādei, visvairāk audzē Serbijā. Pasliktinoties klimatiskajiem apstākļiem visā pasaulē, arvien vairāk saldus ķiršus izvēlas audzēt segtajās platībās. Lielākās audzētājas valstis ir Ķīna, Japāna, Norvēģija, Polija, Vācija un Austrija. Interesanti, ka saldus ķiršus audzē ne tikai "Voin" tipa tuneļos, bet, piemēram, Norvēģijā ir tendence pāriet no tomātu audzēšanas stikla siltumnīcās uz saldo ķiršu audzēšanu. Lielākās saldo ķiršu platības ir Ķīnā – 100 000 ha, no kuriem 10 000 ha ir siltumnīcās. Daudz saldo ķiršu audzē Afganistānā. ■

Raksta turpinājums – nākamajā "Lauku Lapa" numurā.

Māris NARVILS,
LLKC Augkopības
nodaļas vecākais
speciālists dārzkopībā
e-pasts: maris.narvils@llkc.lv
tālrs. 29609943

VIETĒJĀS RĪCĪBAS GRUPAS

CĒSU RAJONA LAUKU PARTNERĪBA – PARTNERIS TAVIEM PROJEKTIEM!

Biedrība “Cēsu rajona lauku partnerība” ir nevalstiska, atvērta sadarbības organizācija, kas vieno dažādu sabiedrības interešu pārstāvjus un darbojas jau vienpadsmit gadus, par galveno mērķi uzskatot dzīvošanai labvēlīgu un ilgtspējīgu teritorijas attīstīšanu.

Partnerības mērķa īstenošanai iepriekšējā plānošanas periodā piesaistīts finansējums no diviem fondiem, – īstenoti 132 projekti no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) ar kopējo publisko finansējumu 1 213 773 eiro un 32 projekti no Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) par summu 581 545 eiro. Aktīvākie ieceru īstenotāji bija biedrības un pašvaldības. Izveidotas dabas takas, trenāžieru zāles, bērnu rotaļu laukumi, muzeji – darbnīcas, kā arī amatu

mājas (Līgatnē, Drabešos un nesen atklāta Vaivē), kurās ir iespēja radoši darboties dažādām paaudzēm.

Īstenoti projekti biškopībā, melleņu lauku ierīkošanā, iegādāta lauksaimniecības tehnika piena produktu ražošanā. Z/s “Oši” ierīkoja augļu dārzu un iegādājās sulu spiedi un augļu žāvētāju, turpinot paplašināt ražošanu, kā arī īstenoja jaunu projektu, iegādājoties sulu pasterizētāju. Savukārt z/s “Ķingas” iegādājās iekārtas maizes cepšanai, palielinot maizes cepšanas apjomus.

Pateicoties tam, ka pašvaldības ir izveidojušas un sakārtojušas tirdzniecības vietas (tirgus laukums Jaunpiebalgā, tirdzniecības vietas Bērzkrogā, Līgatnē, Raunā, Vecpiebalgā) mājražotājiem ir iespējas tirgot savu produkciju.

Biedrībai šajā plānošanas periodā stratēģijas īstenošanai pieejami 1,8

BIEDRĪBA “CĒSU RAJONA LAUKU PARTNERĪBA”

- Teritorija: Līgatnes, Raunas, Priekuļu, Jaunpiebalgas, Vecpiebalgas, Amatas novads, Cēsu novada Vaives pagasts, Pārgaujas novada Raiskuma pagasts.
- Dibināta: 2006.
- Biedru skaits: 51.
- Administratīvā vadītāja: Dace Melgalve, tālr. 29467509.
- Adrese: Jāņa Poruka iela 8, Cēsis, Cēsu novads, LV-4101.
- Darba laiks: darba dienās no plkst. 9–17 (tikšanās laiku vēlams iepriekš saskaņot).
- E-pasts: cesis@partneriba.lv.
- Mājaslapa: www.partneriba.lv.
- Sociālie tīkli: <https://www.facebook.com/CRLP/>.

miljoni eiro LEADER finansējuma. No tiem uzņēmējdarbības attīstībai novirzīti 55%. Līdz šim noslēgušās trīs projektu pieņemšanas kārtas un vērojams iedzīvotāju interese un aktivitātes pieaugums. Sevišķi liels konkurss ir uzņēmējdarbības attīstībai un dažādošanai.

Šajā periodā 12 uzņēmējdarbības projekti jau veiksmīgi īstenoti un sāka uzraudzība, kā arī uzņēmējiem ir jaunas ieceres turpmākai darbības paplašināšanai. Viens no tādiem ir SIA “Latnature”, kuras nelielā ražotnē top veselīgi dārzeņu čipsi un dārzeņu, augļu sausmaizītes. Uzņēmums projektā iegādājās augļu dārzeņu kalti. Klienti šos veselīgos produktus iecienījuši, rodas nepieciešamība palielināt produkcijas apjomus un plānots iegādāties žāvēšanas tuneli. **■**

Dace Melgalve, biedrības “Cēsu rajona lauku partnerība” valdes priekšsēdētāja/administratīvā vadītāja

SIA “Latnature” izstādē iepazīstina ar savu produkciju

ABULAS LAUKU PARTNERĪBA – MAZA TERITORIJA, LIELI DARBI

Abulas lauku partnerības stratēģija paredz sekmēt uzņēmējdarbību visā Smiltenes novadā, novirzot 60% no piešķirtā ELFLA finansējuma tieši uzņēmējdarbības attīstībai laukos.

No partnerībai pieejamajiem 537 519,02 eiro šobrīd gandrīz viss uzņēmējdarbībai novirzītais finansējums – 322 511,41 eiro – ir rezervēts iesniedzēju projektiem, kas lēnām un veiksmīgi tiek īstenoti.

Skatoties uz jau sasniegto, kā vienu no grandiozākajiem var minēt Abulas LP stratēģisko projektu, kuru kā kop-

Atjaunota kartinga trase

projektu īstenoja Smiltenes novada dome kopā ar biedrību “Tehniskais

sporta klubs Smiltene”. Projekta mērķis ir attīstīt un daudzveidot daudzfun-

LAUKU PARTNERĪBAI "ZIEMEĻGAUJA" DARBA NETRŪKST

Deju kolektīvs "Sprīņģi" priecājas par jauniem tautas tērpiem

BIEDRĪBA „LAUKU PARTNERĪBA „ZIEMEĻGAUJA”

- Teritorija: Beverīnas, Strenču novadi, Apes novada Gaujienas un Virešu pagasti, Burtnieku novada Ēveles pagasts, Smiltenes novada Grundzāles pagasts, Valkas novada Zvārtavas, Vijciema, Valkas un Ērgemes pagasti un Valkas pilsēta.
- Dibināta: 2006.
- Biedru skaits: 47.
- Koordinatore: Linda Krūmiņa, tālr. 29431271, linda@eglitis.lv.
- Administratīvā vadītāja: Dagnija Ūdre, tālr. 29219477, dagnija@udris.lv.
- Adrese: Valkas iela 16, Strenči, Strenču novads, LV-4730.
- * E-pasts: ziemelgauja@gmail.com.
- * Mājaslapa: www.zgauja.lv.

Latvijas ziemeļaustrumu daļā par teritorijas vajadzībām rūpējas biedrība "Lauku partnerība "Ziemeļgauja"", aptverot administratīvās teritorijas no sešiem novadiem.

Iepriekšējā plānošanas periodā ar ELFLA atbalstu biedrības teritorijā īstenoti 78 LEADER projekti, piesaistot publisko finansējumu 771 789 eiro apmērā. Ierīkotas un aprīkotas kultūras, saietu namu un citas brīvā laika pavadīšanas telpas, iekārtoti bērnu rotaļu laukumi un sporta laukumi, papildināti pašdarbības kolektīvu tautas tērpu krājumi, izveidotas vietējo muzeju ekspozīcijas u. c. Īstenoti arī vairāki uzņēmējdarbības projekti, sevišķi veiksmīgi tas izdevās z/s "Vecķūkuri" Plāņu pagastā, kas iegādājās salmu ruļļu smalcinātāju un šķidrmēs-

lu mucu, kā arī iekārtas piena pārstrādei.

Šajā plānošanas periodā biedrībai ir sniegtas daudz lielākas iespējas uzņēmējdarbības projektu atbalstīšanai, veicinot vietējās teritorijas ekonomiku. Biedrībai no ELFLA ir piešķirts finansējums 1 053 897,82 eiro.

Pērn izsludināta pirmā LEADER projektu konkursa kārtā visās sešās rīcībās, un tika saņemti 73 projektu iesniegumi, no kuriem atbalsts piešķirts 33. Pavasarī izsludināta projektu konkursa otrā kārtā piecās rīcībās, un saņemts diezgan liels projektu pieteikumu skaits – 45.

Apmēram puse no pirmās kārtas LEADER projektiem jau veiksmīgi īstenota. SIA "Radošā dizaina darbnīca – LIRE" Strenčos, kas nodarbojas ar izšūšanu un termodruku, autoserviss SIA "RIX AUTO" Strenčos, z/s "Luternieki" Valkas pagastā, kas va-

rēja iegādāties meža izvešanas traktoru un piekabi, z/s "Ceļmalas" Ēveles pagastā, īstenojot projektu, tikuši pie malkas skaldītāja, G. Ikšesles IU Valkā ieguvusi zobārstniecības iekārtu. Deju kolektīvi "Sprīņģi" Valkas pagastā un „Dzietī” Brenguļu pagastā priecājas par jauniem tautas tērpiem.

Valkas novadā atjaunots tiltiņš Lugažu muižas parkā, papildināts rotaļu laukums Vijciema pagastā, labiekārtots amatniecības iemaņu apguves centrs Zvārtavas pagastā, uzstādītas informatīvo norāžu zīmes Strenču novadā, iegādāta apskaņošanas aparatūra Strenču kultūras centram un ierīkots jauns tirgus laukums, iegādāts aprīkojums Gaujienas tautas namam Apes novadā u. c.

Dagnija Ūdre, biedrības "Lauku partnerība "Ziemeļgauja"" administratīvā vadītāja

kecionālā sporta un atpūtas kompleksa "Teperis" piedāvāto pakalpojumu klāstu. Atjaunojot kartinga trasi, būs iespēja nodrošināt divus jaunus un uzlabotus pakalpojumu veidus – trases izmantošanu kartingu sportam, kā arī skrituļslidotājiem un skrituļslēpotājiem. Trases atjaunošana dos arī papildu piensumu citām pakalpojumu nozarēm – nakšņošanai, ēdināšanai, izklaidei u. c. Projekta kopējās izmaksas ir 172 857,00 eiro, no kuriem ELFLA fonda līdzfinansējums 80 000 eiro un pašvaldības finansējums 95 857 eiro.

Iepriekšējā periodā Abulas LP izsludinājusi 10 projektu konkursu kārtas. No iesniegtajiem 160 projektiem

kā stratēģijai atbilstoši novērtēti 139. LAD no tiem apstiprināti un darbības teritorijā sekmīgi īstenoti 109 projekti. Palsmanes centrā izveidots parks atpūtai, relaksācijai, skaistumam. Daudzi amatierkolektīvi tika pie jauniem tērpiem, sporta kolektīvi – pie aprīkojuma. Savukārt lauku saimniecību konkurētspējas uzlabošanā kā pozitīvu piemēru var minēt Palsmanes pagasta z/s "Vecceplī", kas iepriekšējā periodā īstenoja 2 projektus, un šajā periodā īsteno projektus ābolu pārstrādē.

Šajā periodā sabiedriskā labuma projektiem tiek novirzīti 40% (215 007,61 eiro) no ELFLA fonda kopējā finansējuma. Augusta sākumā izsludi-

BIEDRĪBA „ABULAS LAUKU PARTNERĪBA”

- Teritorija: Smiltenes novada 7 pagasti – Blomes, Launkalnes, Palsmanes, Variņu, Bilskas, Smiltenes un Brantu pagasti un Smiltenes pilsēta.
- Dibināta: 2006.
- Biedru skaits: 25.
- Administratīvā vadītāja: Sveta Rozīte, tālr. 2836841.
- Adrese: Cēsu iela 9, Blome, Smiltenes novads, LV-4707.
- E-pasts: abulas_lp@inbox.lv.
- Mājaslapa: www.abulas.lv.
- Sociālie tīkli: <https://www.facebook.com/abulaslp/>.

nāta jau 4. kārtā, kurā plānojam apgūt arī visu šo finansējumu.

Sveta Rozīte,

Abulas LP administratīvā vadītāja

MEŽSAIMNIECĪBA

Man pieder zeme, kur apmēram pushektārs ir lauksaimniecības zeme, kur kādreiz atradusies mājvieta, un tai apkārt ir izcirtumi un meži. Es vēlētos pārvērst izcirtuma vietas lauksaimniecības zemē, lai celtu māju un ierīkotu bioloģisku augļu koku un dārzeņu dārzu. Kas ir jādara, lai meža zeme varētu tikt pārveidota par lauksaimniecības zemi no likuma skatpunkta? Jautā Ieva Kļaviņa.

Lai meža zemi, arī izcirtums ir meža zeme, turpmāk izmantotu lauksaimniecībai, ir jāveic tās atmežošana. Pirms darbu uzsākšanas jānokārto vairākas formalitātes un jāsaņem atļauja.

Pašvaldībā jāsaņem atmežošanas atļauja

Atmežošanas atļauju var saņemt, vērsoties pašvaldībā, kuras administratīvajā teritorijā atrodas meža īpašums, saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 118 "Kārtība, kādā lauksaimniecībā izmantojamu zemi ierīko mežā, kā arī izsniedz atļauju tās ierīkošanai".

Noteikumos minētas visas darbības, nosacījumi un dokumenti, kas nepieciešami atļaujas saņemšanai.

Nosacījums – atmežojamai platībai jābūt veiktai un spēkā esošai meža inventarizācijai. Darbības atļaujas saņemšanai:

Meža īpašnieks, tiesiskais valdītājs vai to pilnvarotā persona vērsas vietējā pašvaldībā ar iesniegumu, kam pievienots zemes robežu plāns ar iezīmētām ierīkojamās lauksaimniecības zemes robežām un atmežojamās meža zemes skici.

Pašvaldība izvērtē darbības atbilstību noteikumiem. Ja neatbilst, sniedz atteikumu.

Ja lauksaimniecības zemes ierīkošana atbilst noteikumu nosacījumiem, pašvaldība iesniegtos dokumentus nosūta Dabas aizsardzības pārvaldei, Valsts vides dienesta reģionālajai vides pārvaldei un Valsts meža dienestam atzinuma sniegšanai.

Ja minēto institūciju atzinumi ir pozitīvi, lauksaimniecības zemes ierīkošanas process tiek turpināts.

Vietējā pašvaldība rakstiski informē darbības ierosinātāju, ka divu mēnešu

KĀ PĀRVEIDOT MEŽU PAR LAUKSAIMNIECĪBAS ZEMI?

Foto: Maija Birkens-Dzelzkalēja

Meža zemes atmežošanas darbus var sākt tikai tad, kad saņemta atļauja

laikā jāiesniedz ierīkojamās lauksaimniecības zemes izvietojuma plāns, ko izgatavojis sertificēts mērnieks. Pēdējie labojumi noteikumos paredz, ka plāns nav jāiesniedz, ja lauksaimniecības zemi ierīko plantāciju mežā vai to kompensē ar ieaudzēta meža platību.

Pašvaldība iesniedz Valsts meža dienestā pieprasījumu kompensācijas apmēra aprēķināšanai.

Zemes īpašnieks iesniedz vietējā pašvaldībā informāciju par veikto kompensācijas maksājumu.

Vietējā pašvaldība izsniedz atļauju. Atļaujas derīguma termiņš ir trīs gadi, kuras laikā darbības ierosinātājs veic atmežošanu. Atļaujas derīguma termiņu var pagarināt vēl uz trim gadiem.

Pirms darbu uzsākšanas, ja nepieciešama koku ciršana, jāsaņem Valsts meža dienesta apliecinājums koku ciršanai.

Pēc darbu pabeigšanas zemes īpašnieks iesniedz informāciju Valsts meža dienestam un pašvaldībai. Pēc tam Valsts zemes dienests aktualizē datus par zemes veida nomaiņu.

Jāmaksā kompensācija vai jāiestāda vietā mežs

Ja tiek atmežota zeme, kas Nekus-tamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā reģistrēta kā mežs, zemes īpašniekam vēl valstij jāmaksā kompensācija saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 889 "Noteikumi par atmežošanas kompensācijas noteikšanas kritērijiem un atlīdzināšanas kārtību." Kompensācija

jāmaksā par oglekļa dioksīda piesaistes potenciāla samazināšanos; par bioloģiskās daudzveidības samazināšanos; par vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslu un sanitāro aizsargjoslu funkciju kvalitātes samazināšanos.

Atmežošanas izraisīto oglekļa dioksīda piesaistes potenciāla samazināšanos var kompensēt, arī ieaudzējot mežu (izņemot plantāciju mežu) citā vietā attiecīgās personas īpašumā, un platībai jābūt vismaz tikpat lielai kā atmežojamā platība. Kompensācijas aprēķinus veic Valsts meža dienests. Ieteikums pirms atļaujas kārtošanas aiziet uz Valsts meža dienesta virsmehānicību (www.vmd.gov.lv) pie speciālista un noskaidrot maksājamās kompensācijas apmēru. Kompensācija personai jāsamaksā, pirms pašvaldība izdevusi atļauju mežā ierīkot lauksaimniecībā izmantojamu zemi.

Kompensējamo mežaudzi iespējams iestādīt arī ar ES atbalstu. Plašāka informācija www.mkpc.llkc.lv sadaļā ES atbalsts. Nākošo ES projektu iesniegšanas kārtu plānots atvērt 2017. gada decembrī. Lūgums sekot līdzi informācijai.

Pirms atļaujas kārtošanas ieteicams vēlreiz iepazīties ar iepriekš minētajiem noteikumiem, kas pieejami www.likumi.lv.

Sarmīte GRUNDŠTEINE,
MKPC direktora vietniece
informācijas un apmācību jomā
e-pasts: sarmite.grundsteine@mkpc.llkc.lv
tāl. 63050477

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

PASAULĒ

TURPINA KĀPT PIEPRASĪJUMS PĒC SVIESTA

Augustā ES turpināja pieaugt sviesta cenas, mēneša pēdējā dienā maksimālajai cenai Vācijas Kemptenas biržā sasniedzot jau 7000 eiro par tonnu. ES turpina augt arī pieprasījums.

Ažiotāža ap sviestu, kas tikai šovasar nonāca līdz Latvijai, pasaulē sākusies jau krietni agrāk. Vēl 2015. gada pirmajā pusgadā gan Eiropas, gan Okeānijas biržās sviesta cena svārstījās ap 3000 eiro par tonnu (ASV jau tad bija sācies sviesta pieprasījuma kāpums, un cena bija 3600 eiro). Pērn pavasarī ES sviesta cena nokrita pat līdz 2500–2850 eiro/t, bet ASV turpinājās cenas kāpums, sasniedzot 4200 eiro par tonnu, vienlaikus arī saskaroties ar piena tauku deficītu. Tā rezultātā ASV palielināja sviesta importu no ES un Okeānijas. Kopš pērnās vasaras sviesta cena Okeānijā pieaugusi par 75%, pusgada vidējai cenai sasniedzot 5000 eiro par tonnu, bet Eiropā – par 85% ar pusgada vidējo cenu 4680 eiro. Šī gada augusts ES biržās sākās ar sviesta cenu vidēji 6100–6850 eiro/t, bet noslēdzās ar 6300–7000 eiro/t. Gada laikā ES sviesta uzkrājumi samazinājušies par 99% – no 92 548 tonnām līdz 396 tonnām.

Tirgus eksperti prognozē, ka sviesta deficīts turpinās saglabāties. Tam ir vairāki iemesli. Pieprasījums saglabāsies augsts, jo patērētāji turpina aizvien vairāk pieprasīt produktus, kur augu tauku vietā tiek izmantoti daudz veselīgākie piena tauki. Vienlaikus piena ražošanas ES gada laikā ir samazinājusies par 3% un ganāmpulku atjaunošana kopš aizvadītās krīzes notiek ļoti lēni. Vēl viens iemesls – ganāmpulkos pamatā ir Holšteinas šķirnes govīs, kuru pienā ir salīdzinoši zemāks tauku saturs. Eksperti norāda, ka krīzes laikā saimnieki taupījuši uz barības piedevu rēķina, kas samazinājis tauku saturu pienā. Savukārt rūpnieki vairāk orientējušies uz sviesta un sūkalu pulvera ražošanu.

Augstās sviesta cenas satraukušas maizniekus, konditorus un citus pārtikas ražotājus ES valstīs, kuri norāda – jau rudenī būs spiesti celt ražojumu cenas, jo augstās sviesta cenas veido papildu izmaksas, kas iepriekš nav bijušas ierēķinātas produkcijas gala cenās.

ES PROGNOZĒ RAPŠA RAŽAS KĀPUMU

Vācijas analītiskās kompānijas “Oil Word” prognozes vēsta, ka rapša sēklu raža ES 2017./2018. gada sezonā var pieaugt līdz 22,04 milj. t salīdzinājumā ar 20,48 milj. pagājušajā sezonā.

Francijā rapša raža palielināsies līdz 5,22 milj. t (2016./17. sezonas rādītājs – 4,74 milj. t), Vācijā – līdz 4,72 (4,62) milj. t, Polijā – līdz 2,95 (2,15) milj. t, Rumānijā – līdz 1,77 (1,73) milj. t. Tikmēr rapša ražas samazināšanās gaidāma Čehijā, Austrijā, Bulgārijā, Ungārijā un Spānijā. Tiek norādīts, ka saistībā ar to, ka Eiropas lauksaimnieki nestrādā ar ražas pārdošanu, augustā rapša sēklu pārstrādes apjomi ES valstīs ir salīdzinoši nelieli. Tiesa, arī pieprasījums pēc rapša eļļas ES tirgū ir neliels.

KRIEVIJA GREMDĒ KVIEŠU CENAS

Lai gan Starptautiskās graudu padomes prognozes liecina par zemākām graudaugu, tajā skaitā kviešu ražām šajā sezonā, kviešu cenas biržās augusta beigās turpināja samazināties Krievijas lielā piedāvājuma dēļ.

Starptautiskās Graudu padomes (IGC) prognozes par 2017./2018. gada ražu pasaulē liecina, ka šajā ražas sezonā kopējā graudaugu produkcija sauso laikapstākļu dēļ pasaulē samazināsies par 4,2% salīdzinājumā

ar 2016./2017. gadu. Kviešu ražošanas 2017./2018. gadā salīdzinājumā ar 2016./2017. gadu samazināsies par 3%. Samazinātas ir ražas prognozes Ziemeļamerikā, Spānijā un Lielbritānijā, ko daļēji kompensēs ražas pieaugums Krievijā un Kanādā. ASV Lauksaimniecības departamenta (USDA) prognozes liecina, ka pasaulē par lielāko kviešu eksportētāju pirmo reizi kļuvusi Krievija, kam seko ES un ASV. ES ražotāji gan spiesti samierināties ar zemām cenām kviešiem

augusta beigās, ko izraisījis lielais piedāvājums no Krievijas. Tā augusta pēdējā nedēļā maizes jeb mīksto kviešu cena ar 12% proteīna saturu bija samazinājusies līdz 158 eiro/t, kas bija par 4 eiro mazāk nekā augusta vidū. Kviešu ar 13% proteīna saturu cena bija 163 eiro/t, kas ir par 6 eiro mazāk, bet kviešu ar 14% proteīna saturu cena – 190 eiro/t, kas bija par 10 eiro mazāk nekā augusta vidū.

Ziņas sagatavoja **Iveta Tomsons**,
LLKC Apgāda vadītāja

SVARĪGĀKIE DATUMI, KURUS LAUKU UZNĒMĒJS NEDRĪKST AIZMIRST 2017. GADA OKTŌBRĪ

Terminš, kura laikā var iesniegt pieteikumu,
iesniegumu vai atskati.
Iesniegumu un atskatu apkopošanas datums
vai iesniegšanas beigu datums.

Terminš	Septembris										Oktobris										Novembris								
	1	5	11	14	15	19	20	25	28	30	1	5	9	10	14	15	16	19	20	21	24	25	29	30	31	1	15	20	
Valsts atbalsts	Atbalsts kvalitatīvas sēklas sagatavošanai un izmantošanai																												
	Fitosanitāro pasākumu kompensācijas																												
	Kompensācijas dzīvnieku infekcijas slimību gadījumos																												
	Atbalsts dalībai bioloģiskās lauksaimniecības shēmā																												
	Atbalsts dalībai nacionālajā pārtikas kvalitātes shēmā																												
	Atbalsts dalībai aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu, cilmes vietas nosaukumu vai garantētu tradicionālo īpatnību shēmā																												
	Kreditprocentu dzēšana																												
	Atbalsts lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšanai (LDGRS)																												
	Riska pārvaldība																												
	Tirdzniecības pasākumi																												
Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda atbalsta pasākumi	Zvejas flotes modernizācija																												
	Produktīvi ieguldījumi akvakultūrā																												
	Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde																												
	Inovācija																												
	PVN mēneša (ceturksņa) deklarācija un maksāšanas termiņš																												
	Mikrouzņēmumu nodokļa pārskats																												
	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas																												
	Dabas resursu nodoklis																												
	Nekustamā īpašuma nodoklis																												
	Darījumu kvītis																												
Grāmatvedība un nodokļi	Atskaite par darījumu kvīšu izlietojumu																												
	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis																												
	Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par mēnesi) - ja ienākums no kapitāla pieauguma iepriekšējā mēnesī pārsniedzis 711,44 eiro																												
	Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par ceturksni) - ja ienākums no kapitāla pieauguma ir no 142,30 - 711,44 eiro																												

UZŅĒMĒJDARBĪBA

Zemnieku saimniecība "Smilškalni" audzē, pārdod un pārstrādā dažādas ogas – zemenes, avenes, upenes, kazenes, aronijas, smiltsērķšķus, ķiršus un pilādžus. Saimniecības pamatdarbība ir ogu audzēšana, bet papildus tiek veikta pārstrāde.

Ar ogu audzēšanu zemnieku saimniecība "Smilškalni" nodarbojas jau no 1997. gada, bet no 2010. gada sāka nodarboties ar mājas vīna ražošanu. Ogu audzēšana vienmēr likusies patīkama nodarbošanās. Lai veiksmīgi ražotu produktu tirgum, saimniekam ir jābūt ziņošam un zinātkāram, lai spētu noteikt, kas augam nepieciešams. Alvils Elksnis ir beidzis Bulduru dārzkopības vidusskolu un ieguvis nepieciešamās zināšanas, kuras papildinātas, praktiski darbojoties.

Iespēja būt dabā un strādāt saskaņā ar dabas ritumu ļāva izšķirties par atgriešanos dzimtajā pusē. Pirmās tika iestādītas upenes 0,3 ha platībā. Tobrīd ogas par labu cenu iepirka "Latvijas balzams". Daļu ogu pārdeva tirgū. Lai produkciju dažādotu, tika iestādītas avenes 0,1 ha platībā. Kad ogas sāka ražot, izveidojās veiksmīga sadarbība ar SIA "Pūre food" Pūrē, kur nopirka visu izaudzēto. Arī tirgū bija pieprasījums pēc svaigām ogām. Avenu stādījumi tika mērķtiecīgi palielināti līdz 3 ha. Stādījumu paplašināšanu veicināja arī valsts politika, par ogu ļāvu stādījumiem varēja saņemt subsīdijas. Mainoties cenu politikai, pārdot ogas pārstrādei kļuva neizdevīgi, un ogas tika realizētas tikai svaigā veidā. Lai izmantotu nestandarta ogas, nepieciešama pārstrāde saimniecībā. Kļūstot labvēlīgākai alkohola aprites likumdošanai attiecībā uz mazām vīna darītavām, 2011. gadā sāka attīstīt palīgnozari – mājas vīni. Saimnieks jau bija izmēģinājis vīna gatavošanu, gala produkts izdevies labs.

Saimniecības pamatdarbība ir ogu audzēšana. Audzētas tiek upenes, avenes, kazenes, aronijas, zemenes un smiltsērķšķi. Ierīkots arī ķiršu stādījums.

IESPĒJA STRĀDĀT SASKAŅĀ AR DABAS RITUMU

"Smilškalnu" saimnieks Alvils Elksnis

Avenes

Galvenā ogu kultūra saimniecībā ir avenes, populāra, sen zināma ogu kultūra, kas vērtīga ar savām ārstnieciskajām īpašībām. Ja aveni stādījumus saliktu vienā rindā, tā iznāktu 15 kilometru gara.

**Vīns ļauj ogas
tirgot nesteidzīgi,
visa gada garumā
un veiksmīgi
konkurēt ar ievesto
produkciju**

Vissvarīgākais ir prasme ogas izaudzēt. Nepieciešama piemērota, barības vielām bagāta augsne, gan zināšanas audzēšanā un daudz roku darba. Ja stādījumus labi kopj, tie ražo pat desmit gadu.

Ierīkojot laistīšanu, var iegūt labu ražu arī sausajās vasarās. Iegūta pieredze šķirņu izvēlē. Agrīnās, vidējās un vēlinās šķirnes tiek stādītas vienādās platībās. Agrai ražas ieguvei nav lielas nozīmes, jo pircēju interese par avenēm parādās, beidzoties zemeņu sezonai. Saimnieks atzina, ka nav obligāti jāizvēlas ražīgākās šķirnes, svarīgs ir ogu lielums. Lielo ogu avenes vieglāk realizējamas tirgū, pircējiem patīk lielas ogas, un ogu lasītājiem darbs veicas raitāk. Saimniecībā bez ģimenes locekļiem nodarbināts viens algotais darbinieks, sezonas laikā vēl pieci ogu lasītāji. Darbaspēka izmaksas sastāda apmēram pusi no produkcijas pašizmaksas. Samazinātā ienākuma nodokļu likme laukstrādniekiem būtiski samazina nodokļu slogu.

Kazenes

Bagātīgu ražu dod arī kazeņu stādījumi. Dārzos tās audzē salīdzinoši reti, un pircēji ogas īsti nepazīst un nenovērtē to vērtīgās īpašības.

► 16. lpp.

**Kazenes
nogatavoja
pakāpeniski**

**“Smilškalnu”
deserta vīni,
ieciensitākais
ir “Padures
Velvets”**

◀ 15. lpp.

To raža ir lielāka nekā avenēm, bet ziemcietība vājāka. Kazenes nogatavoja nevienmērīgi. Svarīgi ogas novākt pareizā gatavības pakāpē. Iekrāsojoties melna, oga vēl nav gatava, tai jāklūst arī pietiekami mīksta. Negatīvās ogas nav garšīgas, un dažas pusgatavas ogas var sabojāt pirmo iespaidu par kazeņu garšu. Populārākais pielietojums ir vitamīniem bagāto ogu ēšana svaigā veidā. No tām var spiest sulu un vārīt ievārījumu. Kazenes satur maz skābes, vārot ievārījumu, ieteicams pievienot citronu. Kazeņu ievārījums ir viens no ģimenes iecienītākajiem.

Ogu realizācija

Visizdevīgāk ogas realizēt svaigā veidā. Tās pārdod vietējā tirgū, kā arī tirgos Ventspilī un Rīgā. Liela konkurence ir ievestā produkcija, tomēr piecē tas, ka pircēji arvien biežāk izvēlas Latvijā audzētās ogas. Daudz patērētāju izvēlas ogas iegādāties tieši saimniecībā uz vietas. Ogas ir lētākas, arī pircējam iespējams pārliecināties par to reālo izcelsmi. Saimniekiem patīk šāds tirdzniecības veids, jo ar lepnumu var parādīt labi sakoptos laukus. Ir interese ogas lasīt pašiem pircējiem, bet šogad šādu iespēju saimniecība nepiedāvā. Saimniecībai ir sava mājaslapa internetā (www.smilskalnu.lv) un profili sociālajos tīklos, kuros var uzzināt par piedāvāto produkciju un iegādes iespējām.

Vīns

Vīns ir veiksmīgs blakus produkts ogu audzēšanai. “Vīns nav pašmērķis,

ar tā palīdzību ogas var pārdot par gada labāko vidējo cenu. Avene ir oga, kas jārealizē 24 stundu laikā, vīns ļauj ogas tirgot nestrādīgi, visa gada garumā un veiksmīgi konkurēt ar ievesto produkciju,” saka saimnieks.

Vīns top, pielietojot dabīgo raudzēšanas procesu no ogām, kas dažādos sezonas posmos ievāktas saimniecības dārzos. Vīna gatavošanā izmanto visas nestandarta un laikā nerealizētās ogas. Gatavotas tiek dažādas vīna šķirnes, populārākie ir avenu un upeņu vīni. Pirmā recepte atrasta bibliotēkā, vēlāk pilnveidota, eksperimentējot ar garšas izjūtām. Mērķis ir panākt, lai vīna darināšanas tradīcija nostiprinātos kā stabila kultūras sastāvdaļa, vīns kļūtu par veiksmīgu dārzkopības nozares blakusproduktu.

“Smilškalni” piedāvā vīnus no dažādām ogām. Produkciju galvenokārt realizē tirdziņos un degustācijās. Gandrīz nevieni svētki Kurzemē neiztiek bez “Smilškalnu” vīnu degustācijas. Pircējiem patīk daudzveidība. Degustācijās tiek piedāvāts ne tikai vīns, arī vīndara stāstījums par saimniecību, vīnu un tā gatavošanu. Katram vīnam ir savs raksturs, – tas ir patstāvīgs un spēcīgs, līdzīgi vīndarim. Svētku starplaikos degustācijas tiek rīkotas pie Kuldīgas ordeņa pils pagraba, Padures muižā un Padures muižas klētī. Populārākais vīns no avenēm un smiltserkšķiem ir “Padures Velvets”, Ziemassvētku laikā katrs vēlas nobaudīt karstvīnu. Pamazām veidojas tradīcijas vietējo vīnu lietošanai. Sagatavošanā ir grāmata ar ieteikumiem “Latvijas vīni un kūkas”.

Rūpīgi izvērtējot resursus un saprātīgi plānojot saimniecisko darbību, uzņēmums spēj pakāpeniski attīstīties. Domājot par turpmāko attīstību, saimniecība plāno piedāvāt vēl vienu pieprasītu produktu – saldētās ogas.

LLKC Kuldīgas konsultāciju biroja pazīstam Alvilu Elksni kā ļoti atsaucīgu, darbīgu cilvēku, kurš vienmēr atrod laiku visiem pasākumiem, ja tiek aicināts. Arī dibinot kooperatīvu “Kuldīgas labumi” viņš izsacīja daudz vērtīgu nemamu priekšlikumu un situāciju novērtēja reāli. Par lauksaimniecības attīstību Latvijā Alvils runā optimistiski un saskata tajā vietu katram, kurš vēlas godīgi strādāt. ■

Foto: no saimnieka arhīva, autors Dainis Bušmanis, “Latvijas Avīze”

Inese BLŪMA,
LLKC Kuldīgas nodaļas
lauku attīstības konsultante
e-pasts:
inese.bluma@llkc.lv
tālr. 63343117

Lauku Lapa

Izdots SIA “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” Apgādā

Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki,
Ozolnieku pagasts, Ozolnieku novads,
LV-3018
Tālrunis: 63050220

Apgāda vadītāja Iveta Tomsone
“Lauku Lapa” redaktore Dace Millere

Reģistrācijas Nr. 000740319
Iespiests “UnitedPress Tipogrāfija”

“Lauku Lapa” var abonēt Latvijas
Pastā, abonēšanas indekss 1163.
Cītējot un/vai pārpublicējot izdevu-
ma “Lauku Lapa” rakstus, atsauce
obligāta. Pārpublicēšanai jāsaņem
Apgāda rakstiska atļauja.